

جداشدگی (detachment) و سوراخ (Break) شبکیه چیست؟

پرده شبکیه لایه ای حساس به نور در پشت چشم است که اطلاعات تصویر دریافتی را به عصب بینایی و مغز ارسال می کند. کنده شدن شبکیه به این معناست که شبکیه از محل طبیعی خود جابه جا شده است. اگر این عارضه به سرعت درمان نشود، منجر به از بین رفتن بینایی خواهد شد. در برخی مواقع ممکن است شبکیه پاره شود، در این صورت فضاهایی در سطح شبکیه ایجاد خواهد شد که سوراخ شبکیه نام دارد و می تواند منجر به جداشدگی شبکیه شود.

علائم جداشدگی شبکیه

سوراخ شبکیه و جداشدگی شبکیه درد ندارد، حتی در مواردی ممکن است بیمار متوجه بروز مشکل هم نشود.

شایعترین علائم عبارتند از:

- احساس لکه های بزرگ یا کوچک هنگام نگاه به سطحی یکنواخت
- احساس نورهای گذرا در میدان دید
- احساس وجود پرده ای در مقابل چشم
- کاهش دید

چه کسانی بیشتر در معرض جداشدگی شبکیه هستند؟

- نزدیک بینی شدید
- سن بالا
- عمل جراحی قبلی چشم
- سابقه اصابت ضربه به چشم
- نازک بودن پرده شبکیه
- وجود بیماری های زمینه ای مانند دیابت
- وجود سابقه جداشدگی شبکیه در چشم مقابل و یا سایر اعضای خانواده

علل جداشدگی شبکیه

۱. تغییرات زجاجیه: زجاجیه بافت ژله ای شفاف است که قسمت عمده فضای چشم را پر می کند. با افزایش سن، زجاجیه از حالت ژله ای خارج و به تدریج آبکی می شود و چروک می خورد. این

وضعیت باعث افزایش کشش روی شبکه، ایجاد سوراخ در مناطق نازکتر آن و متعاقباً عبور مایع از داخل سوراخ به سطح زیرین شده و سبب جداسازی شبکه می شود .

۲. نازک شدن شبکه از جمله دژنراسیون لاتیس Lattice : با گذشت زمان، شبکه در برخی مناطق نازک و ضعیف می شود و امکان ایجاد سوراخ در این نقاط افزایش می یابد.

۳. ضربه: ضربه به چشم می تواند باعث ایجاد زخم و اتصال قویتر میان زجاجیه و شبکه شود؛ سپس عروقی روی شبکه ایجاد می شود و با اتصال آنها به زجاجیه، کشش شدید روی شبکه و جداسدن شبکه اتفاق می افتد.

انواع سوراخهای شبکه

در برخی از سوراخهای شبکه، لبه سوراخ به زجاجیه متصل می شود، این سوراخها را سوراخهای کششی شبکه (Tear) می گویند. به علت وجود کشش زجاجیه بر روی لبه Tear احتمال بلند شدن و جداسازی شبکه بیشتر می شود که لازم است فوراً تحت درمان با لیزر قرار گیرد. انواعی از سوراخ شبکه که اتصال محکمی به زجاجیه ندارند، Hole نامیده میشوند. این نوع، خطر کمتری برای ایجاد جداسازی شبکه دارد. بازگشت درمان سوراخ و جداسازی شبکه بسته به نوع سوراخ یا جداسازی شبکه ممکن است نیاز به یک یا چند درمان مختلف وجود داشته باشد که میتواند به صوت سرپایی یا در اتاق عمل انجام شود.

این درمان ها شامل موارد زیر می باشد:

درمان با لیزر

در این روش، اشعه لیزر روی شبکه و اطراف سوراخ تابانده می شود. گرمای حاصل از لیزر باعث ایجاد جوش خوردگی در اطراف سوراخ و ایجاد سدی برای نفوذ مایع به زیر شبکه خواهد شد.

کرایوتراپی: در این روش که در اتاق عمل و با استفاده از دستگاه کرایو انجام می گیرد، کاهش دما در ناحیه سوراخ و یخ زدگی آن ناحیه باعث چسبندگی بیشتر اطراف سوراخ می شود .

تزریق گاز: گاهی اوقات جراح با تزریق گاز خاصی به داخل چشم موجب فشار بر سوراخ و منطقه جداسازی شبکه می شود. این عمل سبب اتصال قویتر شبکه با لایه های زیرین خود خواهد شد. در این حالت لازم است بیمار برای چند روز در تمام ساعات شبانه روز در وضعیت خاصی (برحسب محل جداسازی) قرار گیرد.

استفاده از باکل: باکل (Buckle) جسم نرم و نواری شکلی است که از جنس سیکیلیون ساخته شده و از بیرون روی چشم قرار داده می شود. در این عمل جراحی، سعی بر آن است که دیواره چشم به سمت شبکه (به سمت داخل) برجسته شده و سوراخ بسته شود.

ویترکتومی یا تخلیه زجاجیه: در این جراحی بخش عمده زجاجیه خارج شده و اتصالات آن با شبکیه برداشته می‌شود. در این حالت، دیگر کششی بر روی شبکیه وجود ندارد و شبکیه می‌تواند در محل خود قرار گیرد.

بازگشت به جای زجاجیه هم از مایع شفاف، گاز مخصوص و یا روغن سیلیکون استفاده خواهد شد که انتخاب یکی از روشها برحسب شدت و نوع جداشدگی شبکیه است.

توصیه‌ها و مراقبتهای پس از عمل: ممکن است چشم برای چند روز متورم و قرمز باشد. لازم است داروها مطابق دستور پزشک مصرف شود. به توصیه‌های جراح در مورد موقعیت سر به دقت عمل شود زیرا رعایت نکردن دقیق دستورات می‌تواند موجب عدم موفقیت جراحی شود. در مورد مسافرت با هواپیما حتما از پزشک خود سوال کنید و از خم و راست شدن و حرکات سریع پرهیز نمایید.

پس از عمل جراحی و گذاشتن باکل شماره عینک شما تغییر خواهد کرد اما لازم است جهت تعویض عینک مدتی صبر کنید.

جلوگیری از بروز جداشدگی و سوراخ شبکیه

- علائم هشدار دهنده را به خاطر داشته باشید.
- در صورت مشاهده علائم هشدار دهنده در اولین فرصت با چشم پزشک مشورت کنید.
- در صورت ابتلا به نزدیک بینی شدید، معاینات چشم پزشکی منظم توصیه می‌شود.
- در صورت وجود سابقه خانوادگی جداشدگی شبکیه، معاینات چشم پزشکی منظم را فراموش نکنید.
- در صورت اصابت ضربات شدید به چشم، معاینه دقیق و کامل چشم ضرورت دارد.
- استفاده از عینکهای محافظ در حین انجام ورزش و سایر فعالیتهای خطرناک توصیه می‌شود.

Reference:

<https://razavihospital.ir>

واحد آموزش سلامت مرکز آموزشی درمانی چشم نیکوکاری